

تاریخی جهانی به نام حبوبات

۱۳۹۵/۰۶/۱۳ - ۱۳:۱۰

سازمان جهانی غذا(فائو) سال 2016 را «سال جهانی حبوبات» (International Year of Pulses) نامگذاری کرده، این کار با هدف افزایش آگاهی عموم مردم درباره ارزش غذایی حبوبات و اهمیت آن در بخش کشاورزی برای مقابله با بحران کم آبی و افزایش حاصلخیزی خاک و ارتقای سلامت جامعه صورت گرفته است.

حبوبات پس از غلات، دومین منبع پراهمیت غذایی در جهان است. حبوبات دانه های خشک خوراکی متعلق به خانواده بقولات (Fabaceae) تعریف می شود. بذر رسیده و خشک این گیاهان از ارزش غذایی قابل توجهی برخوردار است و از دیدگاه قابلیت نگهداری، از جمله مهم ترین منابع غذایی سرشار از پروتئین به شمار می رود.

بیش از 50 درصد؛ افزایش تولید حبوبات در جهان

در طول تاریخ به ویژه زمان معاصر، با توجه به افزایش جمعیت آدمی، کشت و کار و مصرف این محصولات هم روندی رو به افزایش داشته است. بررسی آماری نشان می دهد که تولید جهانی حبوبات در دوره 1980 تا 2010 حدود 53 درصد افزایش نشان می دهد و از 40 میلیون تن در سال های اولیه دهه 80 میلادی به بیش از 60 میلیون تن در سال های پایانی دهه اول هزاره سوم افزایش یافته، در دهه اول قرن بیست و یکم، سطح زیر کشت حبوبات حدود 13 درصد گسترش یافت و از 65 میلیون هکتار به بیش از 75 میلیون هکتار افزایش یافت و این آمار در سال های اخیر روند افزایشی خود را حفظ کرده است.

براساس مطالعات و تحقیقات به عمل آمده توسط سازمان خواربار جهانی (FAO)، سطح زیر کشت و تولید حبوبات در جهان در دوره های زمانی 25 ساله تا سال 2100 پیش بینی شده است. بر این اساس سطح زیر کشت حبوبات بین سال های 1990 تا 2010 افزایشی، 2010 تا 2025 ثابت و پس از آن کاهشی خواهد بود. پیش بینی روند تولید جهانی حبوبات نیز حاکی از روند افزایشی تولید کشورهای در حال توسعه تا سال 2050 و سپس روند کاهشی تولید محصول طی 50 سال بعدی (2050-2100) است.

قاره آسیا با بیش از 37 میلیون هکتار بالای نیمی از کل سطح زیر کشت حبوبات را به خود اختصاص داده و کشورهای صنعتی تولیدکننده حبوبات نقش اساسی را در میزان تولید و عرضه جهانی این محصول به عهده دارند. سهم ایران از تولید جهانی حبوبات حدود 1 تا 1/5 درصد است.

مصرف جهانی حبوبات در دو دهه 1990 تا 2010 از رشد سالانه 1/41 درصدی برخوردار بوده و از حدود 30 میلیون تن به حدود 40 میلیون تن افزایش یافته است. کشورهای شبه قاره هند و در رأس آنها هندوستان از جمله بزرگ ترین مصرف کنندگان حبوبات در جهان هستند؛ 27 درصد مصرف جهانی حبوبات به این کشور تعلق دارد.

65 تا 70 درصد کل تولید حبوبات در جهان به مصرف انسان می رسد و باقی مانده مورد مصرف دامی است که عمدتاً به کشورهای توسعه یافته در آمریکا، اروپا و استرالیا مربوط است. مقدار صادرات حبوبات در جهان از 4/5 میلیون تن در اواسط دهه 80 میلادی به حدود 11 میلیون تن در سال 2010 میلادی رسیده یا به عبارت دیگر بیش از 16 درصد تولید روانه بازارهای بین المللی شده است.

از دیدگاه اقتصادی و شاخص تمرکز، به نظر می رسد ساختار تولید جهانی حبوبات به سمت انحصار چندجانبه متمایل است و کشورهای هند، چین، کانادا و برزیل کشورهای مسلط در تولید جهانی هستند. به طور کلی تولیدات کشورهای در حال توسعه عمدتاً در جهت تامین نیاز های مصرف داخلی بوده و بازار جهانی محصول در اختیار آن دسته از کشورهای توسعه یافته ای است که از تولیدات صادراتی برخوردارند و سالانه بخشی از تقاضای حبوبات کشورهای در حال توسعه را برآورده می سازند.

بازیگران اصلی بازار

پاکستان، کانادا، میانمار، استرالیا، چین، آمریکا، آرژانتین و فرانسه از صادرکنندگان عمده حبوبات در جهان هستند. از دیدگاه آماری هندوستان بزرگ ترین تولیدکننده حبوبات است، اما به دلیل مصرف بالای داخلی این کشور سهم هند از بازار صادرات حبوبات قابل توجه نیست. واردات جهانی حبوبات از 2/5 میلیون تن در سال 1980 به 10/8 میلیون تن در سال 2006 میلادی افزایش نشان می دهد.

حجم قابل توجهی از واردات حبوبات در جهان توسط کشورهای در حال توسعه انجام می گیرد. میزان تولید داخلی در هر سال زراعی، قیمت های بازار جهانی، قیمت سایر کالاهای جانشین، نرخ ارز و مکانیسم های تامین مالی از جمله مهم ترین عواملی هستند که تقاضای واردات را در کشورهای در حال توسعه تحت تاثیر قرار می دهند.

کشورهای هند، پاکستان، چین، بنگلادش، اسپانیا، مصر و آمریکا از بزرگ ترین واردکنندگان حبوبات در جهان به شمار می روند. هند بزرگ ترین واردکننده حبوبات در جهان است که سالانه به طور میانگین حدود 1/5 تا 2 میلیون تن واردات حبوبات دارد. کشورهای عمده وارد کننده حبوبات در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا و سهم هریک از واردات عبارتند از مصر (36 درصد)، الجزایر (16 درصد)، امارات متحده عربی (8 درصد)، ترکیه (8 درصد) و عربستان سعودی (7 درصد). / فرصت امروز